

Inhoudsopgave

Inhoud	blz 1
Van de redactie	2
IJsv Vereniging Nuis-Niebert 75 jaar (1941-2016)	3
Een leven lang kapper (deel 2)	11
Het potschip van Reinder de Haan	16
70 jaar Mazeppa	21
Folkert de Boer, 'Gele rijder, pechbestrijder'	26
Oud en Nieuw	31
Colofon	32

Het logo van Heemkundekring Vredewold-West, naar ontwerp van H. Dullink, heeft betrekking op het gebied waarin onze dorpen liggen. De gegolfde lijnen onderin geven de vele watertjes aan die in dit gebied stromen en gestroomd hebben. Ook hebben ze betrekking op Mar-heim, gemeente grenzend aan water. De gebogen lijn is een Typha Latifolia oftewel een Grote Lisdodde, in de volksmond ook wel tourebout of rietsigaar genoemd. Deze plant komt in ons gebied veel voor en is kenmerkend.

Van de redactie

Bij het uitkomen van deze uitgave keken we even terug naar het aantal edities van het Olde Guet.

Sinds oktober 2004 kennen we 23 nummers en deze editie wordt dus de vierentwintigste.

Dit betekent dat we bij de volgende publicatie een jubileumuitgave beleven: Olde Guet nr. 25!

Op de oproep in de nieuwsbrief aan de leden om kopij te leveren zijn verschillende reacties gekomen, waar de redactie erg blij mee is.

Deze keer plaatsen we een artikel van Grietje Boomsma-Boonstra. Zij heeft de gesprekken die ze voerde met haar Pake prachtig op papier gezet. Het is een samenvatting van de gesprekken die zij met hem had over de periode uit zijn leven, waarin hij met zijn potschip in onze omgeving rondvoer.

Ook lezen we deze keer de sluitstukken van de artikelen over kapper Ausma en over Folkert de Boer. Van Wobbe Ausma is neergeschreven hoe het hem na de Tweede Wereld Oorlog is vergaan en in het laatste deel betreffende De Boer wordt verteld over zijn diensttijd en zijn verreden Elfstedentochten.

Verder schenken we aandacht aan twee jubilerende verenigingen.

IJsvereniging Nuis-Niebert bestaat dit jaar 75 jaar en Geert Braam heeft de taak op zich genomen alle wederwaardigheden uit die 75 jaar op papier te zetten. Bij dit artikel heeft de redactie veel afbeeldingen geplaatst.

Ook Paardensportvereniging Mazeppa viert dit jaar een jubileum. Zij bestaat namelijk 70 jaar en dat is natuurlijk reden om ook deze vereniging voor het voetlicht te halen. Hiervoor zijn er gesprekken gevoerd met Auke en Aaltje Sijbinga, wonende bij de Balktil. De redactie heeft ook hier besloten extra aandacht te schenken aan het plaatsen van foto's. U zult daarom beslist bekende personen of plaatsen uit vroeger jaren kunnen herkennen.

Er is inmiddels zo veel kopij binnengekomen, dat we het Olde Guet nr. 25 al weer bijna compleet hebben. We zullen de inhoud nog niet prijsgeven, maar we menen wel te mogen denken, dat we opnieuw kunnen toewerken naar een interessante uitgave.

Tot slot willen we Jan van der Veen bedanken voor zijn inzet voor het Olde Guet.

De redactie.

Naschrift:

Voor de volgende uitgave van 't Olde Guet zijn we nog op zoek naar foto's van zuster Schutter in functie als wijkverpleegster. Ook een foto van het Groene Kruisgebouw is zeer welkom. Wie kan ons daaraan helpen? Afbeeldingen of kopieën daarvan kunnen gemaild worden naar ehkvos@gmail.com.

IJsvereniging Nuis-Niebert 75 jaar (1941-2016)

Geert Braam

Er kwam een vraag van het bestuur van de IJsvereniging Nuis-Niebert aan Heemkundekring Vredewold-West, om in het 't Olde Guet aandacht te besteden aan deze actieve vereniging. Dit in verband met het 75-jarig jubileum van deze vereniging. Bovengetekende maakte een afspraak voor een gesprek met de huidige voorzitter Remmelt Hulshoff, 71 jaar en Tolberter van geboorte. Na een paar dagen zat ik al in een geanimeerd gesprek met deze gedreven man. Naast de notulen, jaarverslagen en krantenknipsels, werd ik voorzien van de nodige informatie om er wat leuks van te maken. Het blijkt dat er nu zoveel info is, dat er wel een boek over geschreven zou kunnen worden. Helaas is de ruimte hier beperkt.

Remmelt Hulshoff toont een foto van 25 jaar geleden.

De oprichting

Niebert heeft sinds de Tweede Wereldoorlog een echte ijsbaan. Daarvóór was er de mogelijkheid om op diezelfde plek op een ondergelopen stuk land te schaatsen. Het was een laag stuk land, vlak achter de boerderij van landbouwer Hendrik Idsingh en in 1941 werd er een heuse ijsbaan gerealiseerd. Met veel mankracht is er iets bijzonders tot stand gekomen in Niebert. Als kleedruimte werd een varkensstal (zwienehutje) van de heer Idsingh gebruikt. De eerste algemene ledenvergadering is op 28 februari 1941 in café Aalders te Niebert. Daar waren maar liefst 31 leden aanwezig. Na de stemming verdeelde het bestuur de functies: W. (Willem)

Boerema voorzitter, B. J. (Berend) Cazemier secretaris en J. A. (Jan Alle) Meinema, penningmeester. De overige bestuursleden zijn A. (Anne) van der Veen, E. (Eise) Veenstra, A. (Arend) van der Wal en P. (Pebe) Bandringa. Omdat het voltallig bestuur in één keer is aangetreden wordt er meteen een rooster van aftredende bestuursleden opgesteld voor de jaren 1942 t/m 1948. De heer Hendrik Idsingh stelde wel zijn land beschikbaar, maar wilde absoluut niet in het bestuur. Hij stelde wel als voorwaarde dat de schooljeugd tot hun 13e jaar vrij toegang kreeg tot de ijsbaan. Dit voorstel wordt door het bestuur toegejuicht. Tijdens de ledenvergadering van 20 december 1941 wordt de contributie gesteld op f 1,50 per gezin en op die vergadering wordt ook voorgesteld om lid van de Groninger IJsbond te worden. Bij de rondvraag wordt melding gemaakt van een naburige ijsvereniging die ophoudt te bestaan; misschien is het mogelijk om spullen van die vereniging over te nemen.

De Notulen

In de notulen van 1942 lees ik dat er, ijs en weder dienende, voor de leden een hardrijderij zal worden georganiseerd en in de kascommissie worden de heren De Jong en Boersma gekozen. Er is een verloting van een paar schaatsen en een konijn. In de vergadering wordt de heer Hendrik Idsingh erelid van de IJsvereniging Nuis-Niebert, het hoeft verder geen toelichting waarom. In 1946 wordt er gesproken over een nieuwe motorpomp. Deze moet worden afgelost en

de voorzitter stelt voor om renteloze aandelen van 25 gulden uit te geven en deze dan jaarlijks uit te loten. In 1947 wordt de heer Lubbe Renkema benoemd tot baancommissaris. In 1948 stelt het erelid Hendrik Idsingh voor om een dam in de tochtsloot aan te leggen, zodat de baan sneller onder water staat, dat kan snel gerealiseerd worden. In 1949 wordt besloten tot aansluiting bij de KNSB (Koninklijke Nederlandse Schaatsenrijders Bond). Ook wordt er in dat jaar besloten om verlichting op de baan aan te brengen, maar dat mocht niet meer dan 200 gulden kosten. In het bestuur komt de heer Lubbe Renkema, die ook direct benoemd wordt tot voorzitter, ter vervanging van de voorzitter van het eerste uur, de heer Willem Boerema. Boerema werd gelijk benoemd tot erelid. In 1950 wordt besloten om een bazaar te houden voor het verkrijgen van een geluidsinstallatie. In 1953 werd het ledengeld verhoogd van anderhalf naar twee gulden per persoon. Voor eenmalig gebruik van de baan moest anderhalve gulden worden betaald. In dat jaar werden de voorzitter en de secretaris belast met het uitkijken naar een oude bus die moest gaan dienen als kleedruimte, dit ter vervanging van het 'zwienehutje'. In 1955 wordt er besloten om de waterpomp te verkopen, die over compleet is, omdat de stuwdam is gerealiseerd. Het water kan nu, na een tijdelijke en behoorlijke verhoging van het waterpeil, vervolgens zo op de ijsbaan stromen. Het Nieberter ei van Columbus!

Vergaderen

Jaarvergaderingen van IJsvvereniging Nuis-Niebert werden steeds op bijzondere - en wisselende plaatsen in Niebert gehouden. De notulen over 75 jaar en de presentielijsten van de eerste 20 jaar geven daar een prachtig beeld van. Er werd respectvol omgegaan met de plaats van vergaderen, iedereen kwam aan bod.

Er waren drie cafés in Niebert, te weten aan de Molenweg nummer 2, nummer 6 en nummer 122.

Op nummer 2 werd tot 1949 vergaderd bij Hendrik Posthumus, daarna op diezelfde locatie van 1949 - 1967 bij Jochem Akker, vervolgens van 1967 - 1974 bij Anne Koops

en weer later van 1974-1981 bij Joeke van der Velde en daarna Marten van der Velde. Molenweg nummer 6 kennen vele ouderen onder ons nog als het café met de doornrit. Het was de locatie van Ebertus (Bertus) Postmus. Daar vonden tot 1963 jaarvergaderingen plaats en daarna ook bij de opvolger van Egbertus, Hendrikus (Rikus) Postmus. Het derde café in de rij was dat van Hendrik Aalders, ook daar werd vanaf het begin tot 1950 vergaderd en later van 1950 - 1981 ook bij de nieuwe eigenaar Eise Aalders.

Verlotingen met verrassingen

Om leden naar de vergadering in het café van Rikus Postmus te trekken, was er in de uitnodiging gezet, dat er een grote verloting zou komen tijdens de vergadering. Later gebeurde dat ook in de andere cafés. De notulen geven een zeer kleurig beeld van die vergaderingen: na het officiële gedeelte kwam de ontspanning met verlotingen. Jarenlang werden er dieren verloot, zoals hazen, konijnen, kippen, eenden en ga zo maar door. Ook werden de dieren op verzoek van de aanwezigen getoond. Het touwtje rond de jute zak werd losgeknoopt en de haan of iets dergelijks werd tevoorschijn gehaald. Eens gebeurde het, dat de haan de vrijheid verkoos boven die benauwde jutezak. Hij ontsnapte en vloog het café in. Met moeite werd de wilde haan uit een grote vaste plant gehaald, tot grote hilariteit van de aanwezigen. In 1959 werd de verloting gehouden op de vergaderplaats bij Jochem Akker. Er was door De Grijs een konijn aangeboden van maar liefst 11 pond. Die 1e prijs werd gewonnen door Heuker, de tweede prijs was een eerste klas haan van 6 pond en die werd gewonnen door Hendrik Idsingh. Deze haan zag nog kans zijn behoefte te doen op de vloer van het café, voor hij snel door Idsingh weer in de zak werd gestopt. De derde prijs was een doos sigaren, gewonnen voor Gerard Nijboer en een pakje sigaretten voor de heer Akker. De kastelein gaf vaak een fles sterke drank of wijn voor de verloting. Zo gebeurde het in 1968 in De Klaver, dat uitbater Koops een fles wijn in de verloting deed, maar die prijs zelf won. Hij deed die wijn opnieuw in de verloting (voor 50 cent per lot t.g.v. van de ijsclub, opbrengst

f 8,50), maar weer kwam de prijs bij de kas-telein terecht! Remmelt Hulshoff won eens een konijn, maar dat paste in zijn ogen niet op zijn boerderij en daarom verkocht hij hem gelijk weer door. Later werd beloofd dat er voor een ieder een prijs zou zijn, in tegenstelling tot eerdere verlotingen, toen er maar een paar mensen in de prijzen vielen. Het wordt een succes en een aanrader voor volgende jaarvergaderingen. Heden ten dage gaat de verloting gepaard met vleesprijzen, zoals rollades, karbonades en worsten. Na het opdoeken van enkele café's werden en worden de jaarvergaderingen om toerbeurt gehouden in Dorpshuis De Vrijborg in Nuis, café In de Klaver in Niebert en dorps-huis De Wieken in Niebert.

De ledenvergaderingen in de periode 1946-1976

In 1956 kreeg de ijsvereniging 2 grammofoonplaten van de korfbalvereniging en 2 speelplaten van caféhouder Bertus Postmus en de vereniging kocht er zelf nog een paar bij. Er werd dat jaar ook een bazaar gehouden met de verrassende opbrengst van f 1300,-. In 1957 werd er gesproken over het realiseren van een z.g. ijstent voor f 495,-. De waterpomp was al eerder verkocht en bracht maar liefst f 500,- op, dus bleef er zelfs nog 5 gulden over. De nieuw baancommissaris Haaije Bouma sprak na de verkoop van de pomp van een te lage waterstand op de ijsbaan. Misschien was de waterpomp toch nog even te snel verkocht. De stuw was er nog wel, maar er was niet genoeg aanvoer van water. Dus er moest weer gepompt worden. Ook wilde men meer vertier op de ijsbaan. In 1961 werd er besloten tot de aanschaf van een startpistool voor de wedstrijden. In 1963 moest er een nieuw pistool komen omdat de oude te vaak weigerde. In 1965 betaalde de ijsvereniging 50 gulden huur voor het gebruik van het stuk land van de heer Idsingh en er werd in dat jaar een bandrecorder voor f 318,- aangeschaft ter verhoging van de sfeer op de baan. In 1966 werd het lidmaatschap van de KNSB opgezegd. De voorzitter zegt op de vergadering, dat de schaatsbond wel geld willen beuren, maar niet op een kampioenswedstrijd wil komen.

De Nieberter molen op de achtergrond

Een groter onderkomen

Het ijsbaanhokje (ijstent) werd in 1967 met 2 meter verlengd. Om dat te realiseren bood penningmeester Romke Notenbomer zijn omgewaaide eikenbomen aan om als onderliggers te gebruiken. Met vereende krachten werden de bomen, die op het land van de buurman van Notenbomer lagen, opgehaald. Maar de buurman nam dat niet en sommeerde (witheet), dat die bomen gelijk weer teruggelegd moesten worden. De politie kwam er zelfs aan te pas, maar gelukkig kon alles in der minne worden geschikt en de bomen kwamen uiteindelijk in Niebert aan.

In december 1969 vertelt de voorzitter dat de heer De Kleine uit Boerakker contactman is voor de ijsclubs uit de omgeving, in verband met hardrijderijen die zo onder elkaar verdeeld werden. Dat jaar kreeg Nuis-Niebert de wedstrijden voor de mannen, Boerakker de jongens t/m 18 jaar, De Wilp de estafette

en Tolbert de vrouwen. Over Marum wordt in het verslag niet gesproken.

Van het jaarverslag over het seizoen 1971-1972 maakt de voorzitter veel werk en vertelt daarin het volgende voorval over kachelpijpen. Die werden ieder jaar goed opgeborgen en ze moesten dus voor het nieuwe schaatsseizoen weer geplaatst worden. De voorzitter pakte een kachelpijp van de zolder en toen gebeurde het: één der bestuursleden gaf een ijzelijke gil, trok groen en wit weg en sprong tegen de schotten omhoog. De voorzitter begreep er niets van, hij stond nog met de kachelpijp in de hand en keek verbijsterd naar het capriolen makende bestuurslid. Dan een stamelend gemompel "muizen, muizen in de kachelpijp." De voorzitter klopte tegen de kachelpijp en rits-rits-rits schoten er een paar muizen uit de pijp. Het angstige bestuurslid schoot van de ene naar de andere hoek, onverstaanbare klanken uitstotend. Het bleek dat de man een grote angst had voor muizen. Twee bestuursleden controleerden toen iedere kachelpijp, terwijl het angstige bestuurslid op afstand toekeek. De leden van de ijsvereniging luisterden op de vergadering met volle aandacht en veel plezier, toen de voorzitter dit voorval voorlas.

Nieuwe ijsbaan

In 1980 werd het bestuur geconfronteerd met het feit dat de baan niet langer achter de boerderij van De Boer kon blijven.

Er werd een oplossing gevonden. Mevrouw de Vries-Blom stelde haar land in erfpacht beschikbaar om het als ijsbaan te gebruiken.

Het lag aan de andere zijde van het toegangspad, achter de smederij van Dijkhuizen. Ook bij de aanleg van die nieuwe baan bleek de gemeenschapszin wederom heel groot te zijn in de beide dorpen. Er kwamen voldoende mankracht en tractoren om de grond af te voeren.

Een aantal timmerlieden en hulpkrachten verzorgden belangeloos de bouw van een nieuw onderkomen tijdens de winterperioden. Ook vroeg het bestuur vooraf aan de bevolking om een financiële bijdrage en dat leverde maar liefst f 1005,- op. De subsidie van de gemeente liep het bestuur mis, omdat de aanvraag in een ja op het gemeentehuis was blijven liggen. Toch kon de vereniging alle kosten binnen de begroting houden.

'Niebert blij met ijsbaan' staat die week in de Leekster Courant.

Het nieuwe onderkomen

Een bijzondere wedstrijd.

Tijdens een schaatsseizoen werd het plan opgevat om een grote hardrijderij te houden met, jawel, de bekende Jantje Venekamp-Tienkamp in de hoofdrol. Zij was de beste rijdster op de kortebaai hier in het Noorden en moest een publiekstrekker worden. Er werden grote prijzen uitgelooft voor de winnaars. Honderd gulden voor de eerste plaats. Het staat niet met zoveel woorden in de notulen, maar te lezen is wel dat de hardrijderij een fiasco is geworden. Achteraf was

het niet zo slim Jantje uit te nodigen, want andere goede rijdsters haakten daardoor massaal af. Er kwamen uiteindelijk maar 4 of 5 dames opdraven. Omdat men wist, het toch tegen Jantje Venekamp-Tienkamp af te moeten leggen, zochten ze hun heil bij wedstrijden met meer kansen om te winnen.

50 jarig jubileum (1991) IJsvereniging Nuis-Niebert.

Het 50 jarig jubileum werd groots gevierd op de ijsbaan. Vele schaatsers kwamen in oude kledij, wat prachtige plaatjes opleverde! Van Berend Berends uit Leek, die deze dag veel foto's heeft gemaakt, kregen we een aantal voor publicatie ter beschikking.

'Na dat succesvolle feest, op 28 februari 1991, werd de zaterdag daarop nog weer stil gestaan bij het 50 jarig jubileum', zo schrijft de krant er later nog over: 'In Café In de Klaver kwamen velen het bestuur van de club feliciteren met het halve eeuwfeest. De leden kunnen in ieder opzicht tevreden zijn. Met een winter als dit jaar is daar alle reden toe'. Het bestuur kreeg uit handen van de Marumer wethouder van sport, Rika Pot, een zeer welkom geschenk, namelijk een startpistool. De basisschool in Nuis schonk

een nieuwe bezem. "Of die ook schoonveegt zal de tijd uiteraard moeten uitwijzen. IJs en weder dienende..."

Voorzitter Remmelt Hulshoff spreekt de aanwezigen toe, in het bijzonder de afgevaardigden van de het gemeentebestuur. Verder een woord van welkom aan de ereleden, de heer Lubbe Renkema (die diezelfde dag jarig was), A.J. (Bertus) de Boer en J. (Jent) van der Klei. Ook een welkomstwoord voor zusterverenigingen uit Tolbert, Boeraker, De Wilp, Marum Kruisweg en Marum West. Een woord van dank is er voor alle verenigingen uit Nuis en Niebert en de dames en heren van de jubileumcommissie, die zo goed hebben geholpen om op de ijsbaan een prachtig feest te kunnen houden. Ook geeft de voorzitter aan dat het 50 jarig bestaan mede te danken is aan de dorpen Nuis en Niebert zelf. Zij hebben veel gedaan om de ijsbaan te maken tot wat die nu is. Verder een woord van dank voor de stuwende kracht binnen de vereniging, de heer Lubbe Renkema. Hij heeft de vereniging 39 jaar geleid en is als oud-voorzitter terecht erelid. En natuurlijk een woord van dank voor de heer Idsingh, die destijds zijn land beschikbaar stelde.

Ook ging er een woord van dank naar muziekvereniging Amicitia, die de muziek verzorgde tijdens veel wedstrijden. Dat zal voor de nodige problemen hebben gezorgd, blaasinstrumenten en strenge vorst gaan

Het voltallig bestuur tijdens het 50 jarig jubileum .

niet goed samen. De gemeenschapszin bleek ook in de jaren '50. Welk jaar het precies was wist de voorzitter zo niet, maar het ging om een lekkende ijsbaan. Dat werd opgelost door tot de zandlaag een diepe sleuf te graven langs de oostzijde van de ijsbaan. Er kwamen maar liefst 42 boerenwagens met zand van de Roordaweg en dat werd in de gegraven sleuf gestort.

Om niemand te kort te doen wordt iedereen nog eens bedankt voor de inzet bij het redden van de ijsbaan. "We kijken nu vooruit" volgens de voorzitter. "En wensen blijven er altijd, ook de volgende 50 jaar zal er veel kunnen veranderen. Dat zal, wederom door de saamhorigheid, ook in de toekomst lukken. Het totaal geldelijk bedrag dat het bestuur bij dit jubileum mocht ontvangen was maar liefst f 1060,-"

Zoals eerder gezegd werd voor de aanleg van een ijsbaan 's winters vaak een ondergelopen stuk land gebruikt. Dat land liep door tot aan de provinciale weg en werd toen 'de Vlake' genoemd. Ook toen werden er wel eens wedstrijden gehouden, maar dus niet in verenigingsverband. In 1953 heeft Hendrik Idsingh plaats gemaakt op zijn boerderij voor zijn schoonzoon A. J. (Bertus) de Boer; Idsingh verhuisde naar de iets westelijker gelegen boerderij. De Boer was vanaf 1955 bestuurslid en bleef dit tot 1990, dus maar liefst 35 jaar! Hij had het er 's winters automatisch drukker mee dan de andere bestuursleden, omdat hij bij de ijsbaan woonde. Als er bijvoorbeeld even een stukje gereedschap nodig was, dan zei hij:

"Haal het maar uit de schuur". Jaren achtereen zette de vrouw van Bertus, Rika de Boer, alle koffie bij de wedstrijden. Samen met de andere bestuursleden hadden ze het er zulke dagen best druk mee.

N.B. Rond 1990 komt de kleinzoon van Hendrik Idsingh, Jakob de Boer met zijn vrouw op de boerderij, waarachter eens de ijsbaan lag.

De afgelopen 10 jaar

In 2005 komt de IJsvereniging opnieuw in de krant. "IJsverenigingen hopen op ouderwetse schaatswinter". Er wordt uitgekeken naar een ouderwetse winter en die lijkt er ook aan te komen, gezien een op komst zijnd hogedrukgebied. In de tussentijd wordt er geschaatst op de kunstijsbaan in Groningen. Het nieuwe hek, dat het bestuur tegen een zeer geschikte prijs over kon nemen, is geplaatst. Het bestuur is de niet bij naam genoemde sponsor zeer dankbaar. Ook heeft het gebouw een schilderbeurt gehad en drie bestuursleden van de ijsvereniging zijn bezig met het innen van de contributie over het seizoen 2005-2006. De kundige en altijd opgewekte fotograaf Omke Oudemans maakt een foto van het bestuur, met als onderschrift: 'Het bestuur van de IJ-sbaanvereniging Nuis-Niebert is trots op het nieuwe hek rondom het clubgebouw, dat ook opnieuw in de verf is gezet'. Rimmelt Hulshoff wordt tijdens de jaarvergadering in het zonnetje gezet met zijn 25-jarig jubileum als bestuurslid. Hij krijgt uit handen van penningmeester Ferdinand Tuinstra een wandbord aangeboden. Ook Jacob de Boer, die na 14 jaar uit het bestuur gaat, wordt niet vergeten. Hij ontvangt ook een wandbord voor zijn inzet en de vele werkzaamheden voor de vereniging.

Het huidige bestuur bestaat uit de reeds genoemde Rimmelt Hulshoff (voorzitter), Piet Douma, (penningmeester), Wietse Veenema, (secretaris) en de bestuursleden Jaap Notenbomer en Geert Olivier, die in de plaats kwam van de deze winter afgetreden Ferdinand Tuinstra.

Tijdens het schrijven mag ik al een gedeelte van het jaarverslag van het seizoen 2015-2016 inzien. De secretaris schrijft: "Deze winter kenmerkt zich tot nu toe als warm voor de tijd van het jaar. Het gras is tot in december blijven groeien. Begin januari eindelijk kou in de lucht en meteen veel ijsel, zodat de meeste scholen drie dagen zijn gesloten. Er is toen, vanwege de dikke laag ijs op de weg, op heel veel wegen geschaatst.

Woensdagmiddag 13 januari 2016 zijn bijna alle bestuursleden aanwezig om de baan vrij te maken van alle afgewaaiden takken, want er wordt nu wat meer vorst voorspeld. De eindbuis voor het water wordt afgesloten en de stuw opengedraaid. Even later stroomt het water al snel de baan op. De baan wordt onder water gezet! Er wordt gesproken over de manier waarop we het 75 jarig bestaan zullen vieren en wie wordt uitgenodigd voor de jubileumreceptie op 19 maart a.s. Later op deze middag is nog even de stuw wat teruggedraaid, want anders zou deze nacht al het water over de dijk zijn gestroomd. De dag daarop wordt de stuw weer wat opengedraaid en in de middag was de baan 'op hoogte' en is de voorbuis afgesloten"

In het jaar 2041 zou de IJsvereniging Nuis-Niebert 100 jaar kunnen bestaan, maar hoe het verder met de opwarming van de aarde zal verlopen is koffiedik kijken. Als de wind een tijdlang vanuit het oosten blijft waaien, kan er mijns inziens nog wel eens een zeer strenge winter volgen, met veel ijswedstrijden en een heuse Friese Elfstedentocht in het verschiet.

Slotwoord

Het was heel bijzonder om over de IJsvereniging Nuis-Niebert iets te schrijven en ik heb groot respect gekregen voor de enorme inzet van de vele, vele mensen die in de loop van die 75 jaar iets voor deze vereniging hebben gedaan. De tientallen bestuursleden en andere commissies, de zorgen om de boel financieel gezond te houden en om de baan (vaak met vallen en op staan) weer onder water te krijgen. De schaatsbaan in goede orde en sneeuwvrij te krijgen, het onderkomen bij de baan op te knappen en verlichting aan te leggen, het is teveel om op te noemen. Het is een bedrijf op zich, met mensen die hun schouders er onderzetten als het nodig is. Dat is de mentaliteit van deze hechte dorpsgemeenschap Nuis-Niebert. Het is een gezonde ijsvereniging met een ledental van maar liefst rond de 500. Op naar een honderdjarig jubileum!

N.B. Leuk om te weten dat Marum-Kruisweg een ijsbaan heeft, met de naam: IJsvereniging Marum - Nuis, opgericht in de winter 1948/1949. Deze vereniging heeft circa 300 leden. Hier en daar heb je overlap, want volgens voorzitter Hulshoff zijn er ook mensen lid van de beide verenigingen.

Een leven lang kapper (deel 2)

Geert Braam

In het vorige nummer van 't Olde Guet heeft al een deel gestaan van het interview met Wobbe Ausma, de 91 jarige kapper uit Marum-West. Nu volgt de periode na de Tweede Wereldoorlog.

Na de oorlog

Toen de oorlog voorbij was, ging ik terug naar mijn oude baas Nantko Huisman. Na een paar jaar wilde Huisman, die nog in het ouderlijk huis woonde, zich in een andere plaats vestigen en hij betrok een kapperszaak in Appingedam. Dat beviel blijkbaar toch niet, want die zaak verkocht hij weer en verhuisde naar de Peizerweg in Groningen, nabij het woonwagenkamp. Ook daar heeft hij niet lang gewoond, want na een tijdje is hij naar Den Haag vertrokken, waar hij opnieuw een kapperszaak kocht. Na Nantko's vertrek uit Marum kwam er een andere kapper, Klaas Wiltjer uit Onderdendam. Hij huurde de kapsalon van Huisman en betrok met zijn gezin een gedeelte van de dubbele woning tegenover Freerk Posthumus (nu de apotheek). Om wat voor reden dan ook was hij niet zo gezien bij de Marumers. Toen Wiltjer bij het houthakken per ongeluk één van zijn pinken eraf sloeg was hij niet meer in staat het kappersvak uit te oefenen.

Door toedoen van zijn vrouw, kwam ik toen opdraven om de zaak te redden. Ik maakte wel de afspraak dat ik het geld dat ik verdiende mocht houden. Mevrouw Wiltjer bleef wel de scheerdoeken uitwassen. Maar ik vond er niet veel aan om daar alleen te werken. Ik beschouwde me toen als een kleine zelfstandige, dat lag mij wel. Maar verder, nee, het was geen gezellige boel en na enige tijd hield ik het voor gezien. Wiltjer heeft de zaak later overgedaan aan Wolter Bron. Die was afkomstig van café Bron, bij de plek waar nu het Strandheem is. Hij heeft net als ik in de Duitse periode ook geknipt op Trimunt. Wolter Bron was van plan een huis te bouwen op de plaats waar nu mijn huis staat.

Die grond was van smid Lenstra, met wiens dochter hij getrouwd was. Het is er niet van gekomen, want hij is teruggegaan naar het café in Opende, waar hij ook knipte. Ik ben toen tijdelijk bij kapper Van Houten in dienst gekomen. Jan van Houten had al een knecht, Jan Wolters uit Tolbert. Jan korfbalde en tijdens een wedstrijd brak hij zijn pols. Knippen was toen onmogelijk en hij was een poos uit de roulatie. Van Houten deed een beroep op mij. Maar nadat Jan Wolters was hersteld kwam die weer terug en zat ik opnieuw zonder werk.

Ander werk

Toen ik geen werk had als kapper, heb ik een tijdje bij de overbuurman, kruidenier Bolt, gewerkt. Die zat in het pand waarin nu het loodgietersbedrijf van Jelke Nijboer zit. Henkie de Goede, de zoon van commies De Goede, werkte er ook. Henkie zei: "Mijn baas wil er wel een knecht bij hebben, is dat niks voor jou?" Dus ging ik met paard en wagen boodschappen bezorgen voor Bolt. Ik kende de omgeving op mijn duimpje. De Goede werd later chef in een supermarkt in Groningen.

Toch weer kapper

Toen ik bij Bolt werkte, vroeg kapper van Houten of ik bij hem wilde terugkomen. Hij woonde eerst aan het begin van de Dorpshuisstraat, hoek Wendtsteinweg, in het pand waar later breierij Hofman (zie 't Olde Guet 12 red.) zat. Daarin hebben ook een warenhuis en de fietsenzaak van Thies Hiemstra gezeten. De laatste werkte eerder vanuit een schuurtje van de weduwe Strikwerda, naast bakker Hofstee t/o de Linsterlaan aan de Wendtsteinweg. Later liet Van Houten een nieuw pand zetten, thans Martha's kapsalon. Vanaf 1947 heb ik bij kapper Kooi, aan

de Gerbrand Bakkerstraat in Groningen gewerkt. Dat was achter het Academisch Ziekenhuis. Ik ging elke dag met de ESA-bus op en neer, dat ging veel sneller dan met de Drachtster tram. In de tijd dat ik in Groningen werkte, voetbalde ik en tijdens een wedstrijd brak ik een been. Wij hadden geen telefoon, dus ging mijn vader naar Groningen om het ongeval te melden. Ik heb vier weken in het ziekenhuis gelegen en daarna nog zes weken thuis om te herstellen. Tegenwoordig zetten ze er een pin in en dan ben je weer snel op de been. In totaal ben ik er een half jaar tussenuit geweest. In de periode dat ik thuis was, kwam kapper Van Plateringen die in 1947 de zaak overgenomen had van Van Houten, bij mij thuis om mij te knippen. Van Plateringen vertelde dat hij er over enige tijd een knecht bij wilde hebben en vroeg of dat niks voor mij was. Hij had plannen om te verbouwen. Dat leek mij wel wat, want vanuit ons huis kon ik zien of er een klant op de stoep stond. Dan kon ik snel naar de salon. Na mijn herstel ben ik weer naar Groningen gegaan en ik durfde het voorstel van Plateringen niet aan mijn baas te vertellen. Ik worstelde er mee, want ik wilde wel graag in Marum werken. Tijdens een vergadering van kappers in Groningen ontmoette Van Plateringen mijn baas. Hij vroeg Kooi of ik al gezegd had dat ik ontslag wou nemen om bij hem te gaan werken. Zijn collega ontkende dat. Van Plateringen kwam daarop bij ons thuis en zei dat ik het nu wel tegen mijn baas moest zeggen. Dat heb ik toen gedaan en zo kwam ik weer in Marum terecht, waar ik op een enkele uitzondering na, altijd mannen heb geknipt.

Bij Van Plateringen

Wij (Jan Wolters en ik) moesten examen doen in Groningen. Van Plateringen moest zich die dag dus alleen redden. Ik slaagde en kreeg mijn diploma, maar Jan Wolters die vier jaar ouder was, zakte. Ik kon met dat diploma op zak meer verdienen, maar dat was Jan Wolters niet naar de zin. Uiteindelijk waren wij wel aan elkaar gewaagd, maar Jan is weggegaan. Hij had het er niet meer naar de zin. De verhoudingen waren wat verstoord

Begin jaren vijftig. Voor de kapsalon van Van Plateringen. V.l.n.r. Gé Rosema, hulp in de huishouding, Wobbe Ausma, Jan Wolters, mevrouw Van Plateringen, haar man en hun zoontje.

sinds ik meer verdiende. Hij vertrok naar een kapperszaak in Winsum, de hele week van huis en in 't weekend thuis. Later heeft hij een kapperszaak overgenomen in Oldekerk. In de tijd dat ik bij Van Plateringen werkte, trouwde ik op 11 juni 1952 met Engeltje Mighels. Zij was op 1 december van hetzelfde jaar geboren als ik.

Trouwfoto van Wobbe en Engeltje

Zaterdag scheerddag

Hoe dat ging? De mannen kregen een doek voor, die bij de kraag werd ingestopt, anders werd de boord nat. De baard werd in-

gezeept en daarna geschoren met een mes. Er waren klanten die één keer in de week kwamen, maar ook die zich vier keer lieten scheren. Meester Anne Westerhof kwam heel vaak. Hij stond toen al niet meer voor de klas, maar wilde toch een glad gezicht hebben. Wel zat hij toen nog in de gemeenteraad. Meester Westerhof heeft in Marum veel goede dingen gedaan. Hij stimuleerde bijvoorbeeld het gebruik van kunstmest bij de boeren. Hij gaf ook les op de landbouwschool die hij mede had opgericht. Ook de grondlegger van de ESA, Klaas Elema, kwam bijna elke dag langs. Dat was een hele goede klant. Het hele proces van het inzeppen en scheren nam ongeveer een kwartiertje in beslag. Ernstige snijpartijen hebben zich in mijn salon niet voorgedaan. Er vloeiende wel eens wat bloed, maar dat viel vaak mee.

Tot de vaste klanten behoorde ook Halbe Braam, die als kaasmaker in de zuivelfabriek werkte. (zie 't Olde Guet nr. 6, red.) Hij kon het kaasmaken niet meer aan en had ander werk gevonden. "Hij kwam op vaste tijden langs. Ik had het huis namelijk met een lening van de Bouwkas gebouwd en maandelijks kwam Halbe Braam langs om de aflossing te incasseren", vertelt Wobbe. Elke maand 75 gulden en dat werd dan opgetekend in een kasboekje. Ook Halbes zoon Jappie kan ik me goed herinneren, die werkte op de timmerfabriek.

Ausma toont één van zijn scheermessen.

Sterke verhalen

Als er sterke verhalen verteld werden in de salon, dan deed ik er wel eens een schepje boven op. Zoals het verhaal van de scheerklant, die ik zo ernstig gesneden had dat hij naar de dichtstbijzijnde dokter moest om het bloed te stelpen. Je kon het bloedspoor volgen tot het huis van dokter Van der Tempel, nu het huis aan de Hoornweg, waar dokter Geerdink zijn praktijk heeft.

Meester Westerhof kwam zoals gezegd vaak langs om zich te laten scheren. Na de scheerbeurt ging hij vervolgens met z'n tong rond de randen van zijn lippen en voelde toch nog wat stekeltjes. Hij wees het dan met zijn tong aan en zei: "Daar, daar en daar." Ik hoorde later dat hij een huishoudster had, Hiltje Tellinga. Zij was vijf jaar jonger dan Westerhof, geboren in 1900. Hiltje was van augustus 1922 tot en met september 1957 huishoudster bij weduwnaar Westerhof en deed wel eens wat meer dan alleen voor de huishouding zorgen. Zij likte hem ook wel eens om de mond en die stoppeltjes vond ze kennelijk toch wel wat irritant. Vandaar. Vaak haalde ik geintjes uit bij vaste klanten. Zoals 'per ongeluk' een kwast met scheerzeep over de lippen halen van een klant. Dat mocht natuurlijk niet. Jan Bakker en Hielke van Kammen wilden mij eens terugpakken en ook inzeppen. Ik werkte in die tijd in een soort opkamertje en de klanten moesten een trap op om geknipt of geschoren te worden. Ik verweerde me zo hevig dat beide mannen van de trap rolden en tegen de brandende kachel aankwamen. Die viel om. De oude Huisman, de eigenaar van het pand, kwam op het lawaai af en vroeg wat er aan de hand was. Ik zei dat de kachel omgevallen was en dat die weer overeind gezet moest worden. Dat gebeurde en zo werd erger leed voorkomen. Twee klanten, Wiebe de Haan, bij wie ik vroeger boerenknecht geweest was en Hendrik Bosma kregen hooglopende ruzie. Bosma's zoon Wiggele, werkte bij een bedrijf in Tolbert, waarschijnlijk garagebedrijf Smidts. Die zoon had de trekker van Wiebe de Haan meegenomen naar Tolbert voor reparatie. Maar de reparatie duurde te lang naar de zin van De Haan en hij verweet het Wiggele. Maar die had daar part noch deel aan.

Zijn vader accepteerde de situatie niet. Het gevolg was een stevige ruzie in de kapsalon.

Stadskanaal

In 1952 vestigde ik me met Engeltje in Stadskanaal waar we een eigen zaak begonnen. Het was een uitdaging. Daar werd in 1953 zoon Sipke Jacob geboren. De periode in Stadskanaal duurde niet lang. We verlangden beiden, de één meer dan de ander, terug naar het vertrouwde dorp in het gemeedelijke Westerkwartier. We konden niet wennen aan de omgeving en het Gronings dialect dat daar gesproken werd. Engeltje vond het minder erg dan ik om er te wonen. We hebben er van 1952 tot 1954 gewoond. Mijn vader had gehoord dat Wolter Bron wilde stoppen met zijn zaak. Hij wist dat we weer graag terug wilden naar Marum en gaf ons een seintje. Toen we de zaak in Stadskanaal goed konden verkopen, zijn we weer naar het oude stekkie teruggegaan, maar nu bij de weduwe van Thomas Huisman.

Na terugkomst in Marum in 1954 trokken wij tijdelijk in bij mijn schoonouders aan de Hoornweg in Marum-West. Dat duurde bijna twee jaar. Zij hadden niet lang daarvoor een nieuw huis gebouwd aan de Hoorn-

weg. Mijn kapperszaak had ik een paar honderd meter verder op. Mijn schoonouders woonden eerst op De Haar. Ze woonden daar sinds 1925. Achter hun huis was het Haarsterwiekje met een haventje. Mijn schoonvader had enige koeien en hij was metselaar. 's Morgens voor hij naar de bouw ging, moest hij eerst melken en als hij aan het einde van de middag thuis kwam van zijn werk, ging hij eerst weer naar de koeien. Hij heeft gewerkt bij een aantal aannemers en was een goed vakman.

Eigen huis met zaak

Twee jaar na terugkomst in Marum, in 1956, kocht ik een stukje grond van Jan Lenstra en liet dit huis er op bouwen. In augustus 1956 betrokken we, met Sipke jr., het nieuwe huis, waarin ook een kapsalon en een winkel gevestigd waren. Ik verkocht in het begin sigaretten en sigaren en soms nog pruimtabak en parfums. Hier werden nog drie meisjes geboren. Het eerste meisje Engeltje Grietje in 1957. Ze is helaas maar twee en een half jaar geworden. Daarna werden Grietje Engeltje in 1960 en Engeltje Grietje in 1962 geboren.

Een foto rond 1960. Het 1e huis links is de kapperszaak.

Knippen in De Hoorn

Iedere maandagmorgen ging ik naar De Hoorn om te knippen. Ik had er heel wat klanten en hield zelf bij, wie er wanneer aan de beurt waren. Ik heb daar nu nog klanten. Eén keer in de zes weken worden ze geknipt. Ik knip er ook een oude mevrouw, met heel dun haar. Ik moet haar nek uitscheren. Als zij mij belt dan hou ik de hoorn van de telefoon vijftig centimeter van mijn oor. Anders knippen mijn trommelvliezen, zo hard praat zij. Maar ach, je kunt het haar niet kwalijk nemen, want ze is ook al in de negentig!

Terug in mijn geboortehuis

Ik werd geroepen om naar mijn geboortehuis te komen om Job van Dijk te knippen. Hoewel hij een '40 km auto' had, was hij niet meer in staat zelf naar de kapsalon te komen. Ik zei tegen Van Dijk: "Dit voelt wel vreemd aan. Nu knip ik u hier het haar én ik ben hier in de bedstee geboren".

Oud-collega's knippen elkaar

De verhouding met Jan Wolters is in de loop van de tijd beter geworden. Ik werd op een dag opgebeld door Albert Veenstra, een klant in De Hoorn. Hij wilde een knipbeurt afspreken en hij deelde mee dat hij nog een klant voor me had, Jan Wolters. Hij vroeg: "Daar heb je toch mee samengewerkt bij Van Plateringen?" Wolters bleek in het bejaardenhuis te wonen en zijn vrouw zat in de woonhaven. Ze hadden eerst een huisje in Leek gekocht, maar omdat de gezondheid minder werd, gingen ze terug naar Marum. In het begin knipten we elkaar nog wel, maar na verloop van tijd wilden Jans handen niet meer. Daarna heb ik ook zijn vrouw geknipt, hoewel ik geen dameskapper ben. De gezondheid van mijn vrouw werd intussen ook minder. 's Morgens kwam de buurtzorg, maar ik moest er vaak 's nachts uit om haar te helpen. Dat werd op den duur te zwaar voor mij, ik kon het niet meer aan. De huisarts zorgde er toen voor dat mijn vrouw op korte termijn in de verzorging opgenomen kon worden. Op 11 augustus 2011 is ze uit dit huis gegaan. Na enige tijd is mijn vrouw overgeplaatst naar de woonhaven, maar daar mocht ze niet graag wonen. Ze had heimwee naar het

Wobbe knipt één van zijn vaste klanten, Lolke Donker uit Siegerswoude

bejaardenhuis, waar ze eerder woonde. Op 2 februari 2013 is ze overleden. Ik woon nu al vier jaar alleen in dit huis. Ik voel me nog erg fit en fiets veel. Je kunt wel zeggen, dat ik een fanatieke fietser ben. Verder knip ik nog vier ochtenden in de week. Ik denk nog niet aan stoppen. De oudste klanten komen al tientallen jaren bij me.

Noot van de interviewer

De salon, nu in de voormalige winkel, hangt vol met oorkonden, tientallen medailles en lintjes van alle fietstochten die Ausma in de wijde omgeving heeft gemaakt. De oude kapsalon is al jaren geleden bij het woongedeelte getrokken en omgebouwd tot slaapkamer, omdat zijn vrouw niet meer in staat was om boven te komen. Vorig jaar heeft hij nog negen toertochten gereden. Hij rijdt nog tochten van ongeveer 40 kilometer, als het niet te hard waait. Ondanks de bewering dat hij nooit op een elektrische fiets zou stappen, is hij deze zomer toch op die van zijn vrouw gaan rijden. Die stond bij één van zijn kinderen. Bij goed weer rijdt hij ook nog op de gewone fiets van zijn vrouw, die drie versnellingen heeft. De benen moeten tenslotte goed aan het werk gehouden worden. Kortom, heerlijk doorgaan zo lang het kan en wat de nieuwtjes betreft, die worden over en weer gedeeld met de oudere klanten.

Het Potschip van Reinder de Haan

Grietje Boomsma – Boonstra

Pake Reinder de Haan voerde in 1953 veel gesprekjes met zijn kleindochter Grietje, destijds 11 jaar. Grietje is nu 73 en heeft de gesprekjes in de loop der jaren uit haar herinnering opgeschreven en er een samenvatting van gemaakt. Omdat Pake veel over zijn potschip vertelde heeft ze zich verdiept in het fenomeen 'potschip'. Door te luisteren naar haar moeder Lena (Helena) is ze veel te weten gekomen. Moeder Lena is in 2009 overleden en is 89 jaar geworden. Ze mocht graag vertellen over haar jeugd op het schip van haar ouders. Het schip voer o.a. naar Bakkeveen, Donkerbroek, Hijkersmilde, Lippenhuizen, Drachten, De Veenhoop, Opende, Jonkersvaart en Zevenhuizen. In al die plaatsen ging Lena een paar weken naar school. Verder heeft Grietje veel gesproken met mensen die haar meer konden vertellen over het potschip en zijn bewoners. Er heeft een artikelje in het Dagblad van het Noorden gestaan en daar heeft Grietje veel reacties op gehad.

Een Potschip

Ga je op zoek naar het woord 'potschip' op ENCYCLO.nl, dan komen er vier definities van het woord. In dit geval gaat het om: Diggelschip, aardewerkschip - sloopje, dat langs steden en dorpen voer om aardewerk, potten en pannen, porseleinen snuisterijen e.d. te verkopen. In het noorden van het land

was het vaak een tjalkje: het pottentjalkje. Diggelschip is de Groningse term voor potschip. De term aardewerkschip wordt zelden gebruikt. De handel bleef vaak niet beperkt tot aardewerk of keukengerief. Soms werd ook in ijzerwaren, lompen en oude metalen gehandeld.

Het potschip van Reinder de Haan, hier gelegen te Bakkeveen.

Hoi Pake, je was vroeger, heel lang geleden, toch potschipper?

Ja, dat was voor de oorlog zo rond 1930-1940. Dat voelt heel dichtbij hoor, mooie herinneringen worden niet oud. Ik was koopman en schipper op mijn potschip.

Een potschip, wat is dat?

Het was een houten schip, een varende winkel eigenlijk. Klein van formaat, met een winkelruimte, woonruimte en een plek om te slapen. Wij woonden op dat schip en voeren daarmee door de drie noordelijke provincies. We trokken van dorp naar dorp en van gehucht naar gehucht. Mijn negotie bestond uit aardewerk, porselein en snuisterijen. Maar we verkochten ook mattenklopers, boenders, lampenglazen en kousjes, wasknijpers, schrobbers, dweilen en ragebollen, schoensmeer, wrijfwas en haarkammen. Alles wat men dagelijks nodig had in de huishouding hadden we te koop. In het woongedeelte was een potkachelletje en een paar petroleumstellen om te koken. Het was niet groot maar wel knus en gezellig. We woonden daar met zijn drieën. Alleen jouw moeder woonde nog bij ons, haar broer en zus, jouw oom Hendrik en tante Aaltje, waren al aan de wal gaan wonen om te werken bij vreemden.

Negotie pake, wat is dat en hoe wisten de mensen dat jij in de buurt was? Kwamen jullie elke week?

Negotie is handelswaar, dat woord wordt tegenwoordig niet veel meer gebruikt merk ik. Goed dat je daar naar vraagt. We voeren iedere zomer uit en namen dan vaak dezelfde route. Mensen verwachtten ons al. We bleven dan een week of enkele weken in een haven of ergens aan de wal liggen. Ook wel eens bij een sluis, daar was het een komen en gaan van schepen. Die mensen kwamen ook bij ons binnen om te kopen. Vroeger had je veel scheepvaartverkeer, meer dan verkeer op de weg. De mensen in de dorpen zagen ons van ver aankomen en vonden het mooi dat we kwamen. Kinderen stonden ons al op te wachten en riepen: "Daar komt de varende winkel van Reinder en Grietje weer aan!" Vrouwen kwamen 's avonds naar de winkel en de mannen lagen of zaten op de wal de laatste nieuwtjes uit te wisselen.

Ik pakte dan mijn trekharmonica en speelde gezellige deuntjes. Het had iets feestelijks!

Mem wordt altijd vrolijk en gaat meezingen wanneer er accordeon muziek op de radio is.

Ik denk dat jouw mem dan weer aan vroeger denkt, toen ze nog op de boot woonde.

Wat ik raar vind is, dat mijn heit en mem overdag altijd aan het werk zijn. Heit is op het land in het hooi of aan het koeien melken en mem is in huis aan het poetsen, nadat ze de kalfjes drinken heeft gebracht. Wat deed jij dan de hele dag? Hadden jullie geen koeien?

Ja, jouw heit en mem hebben koeien te verzorgen en moeten op het land werken.

Ik ging overdag met mijn fiets, met daarop een grote rieten mand, de boer op. In deze mand zaten spullen uit de winkel, waarvan ik wist dat de boeren en boerinnen die nodig konden hebben. De boerinnen hoefden voor dat soort zaken nooit naar het dorp. Hadden ze meestal ook geen tijd voor, het huishoudelijke werk was erg arbeidsintensief. Elektriciteit was op het platteland nog niet voorhanden en de verwarming was met kachels waar turf, hout en later kolen in werden gestookt. De was werd met de hand gedaan wat zeer bewerkelijk was. Het water werd opgepompt met een houten pomp op het erf of kwam uit de regenwaterbak. Op de boot was water altijd voor handen, we schepten het uit het kanaal of wijk waarin we voeren. Wij hoefden ook niet naar een winkel. Ik kocht of ruilde bij de boeren, vlees (kippen), groenten, aardappelen en eieren en melk. Vissen vingen we wel langs de boot, afwisseling genoeg dus.

Moest mijn moeder niet naar school? Dat was toch wel fijn zo met een bootje varen, dat wil ik ook wel.

Ho, ho. Zéker moest jouw moeder naar school; de leerplichtwet was in 1900 al aangenomen en kinderen moesten van hun 6de tot hun 12de naar school. In de praktijk kwam het erop neer dat jouw moeder van school naar school trok. Ze heeft daardoor veel verschillende lagere scholen bezocht, maar ze vond het helemaal niet leuk om steeds weer te verkassen. Ze kreeg van de

Dochter Lena op een schoolfoto van Jonkersvaart. Zij is het 2e staande meisje, links vooraan.

meester een schriftje en leerboekjes mee, die ze bij de volgende school weer inleverde. De meester paste het programma voor haar aan. Zo kon ze goed bijblijven.

De kinderen van de nieuwe school waren altijd erg nieuwsgierig naar een meisje dat op een boot woonde en ook nog een winkel had. Ze vonden het interessant om met haar mee te gaan en dan naar al die mooie spullen te kijken. In het ruim hingen ook glimmende dingen zoals kraaltjes en spiegeltjes en daar wilden ze wel even aan voelen. Ze hadden alleen geen geld om iets te kopen. Vraag mem daar maar naar, ze kan jou daar ook over vertellen.

Maar pake, zoveel vaarten en wijken om in te varen zijn er toch helemaal niet?

Klopt. Nu niet meer, maar dat was vroeger wel anders. Verkeerswegen had je alleen als verbindingsweg tussen grote dorpen. Het verkeer bestond toen hoofdzakelijk uit voetgangers, fietsers, paard en wagen en soms een koets. Het vrachtverkeer vond hoofdzakelijk over water plaats. Nu het gemoto-

riseerde verkeer op gang komt, worden de wegen daaraan aangepast. Veel zandwegen worden verhard. Het verkeer over water, vooral de kleine waterwegen, verdwijnt bijna. Ons schip was klein van formaat, zodat het goed door de wijken kon om in kleine gehuchtjes te komen. Wijken waren aftakkingen van een hoofdvaart met soms weer dwarswijken, aangelegd in de tijd van de vervening o.a. voor de afvoer van turf.

Het lijkt wel of ik van jou aardrijkskunde les krijg. Dat vind ik op school ook een mooi vak. Daar hebben we ook een atlas en soms hangt meester een grote landkaart voor het bord, dan kun je goed zien hoe het ergens anders is. Wanneer meester daarover vertelt luister ik heel goed, want ik wil graag veel weten. Ik ga zondagmorgen vaak met heit naar mijn pake Wiebe en beppe Marie die in De Parken in Opende wonen op een boerderij. Daar kwam jij toch ook wel eens?

Ja, dat is zo. In het voorjaar betrokken we uit De Wilp, waar we 's winters lagen, en

gingen via Frieschepalen eerst naar De Parken in Opende. Daar ben ik geboren en er woonden veel familieleden. Mijn grootouders, Hendrik en Lutske de Jong, kwamen rond 1860 uit Drachten. Ze kochten een heideveld van 40 ha bij Trimunt. Met hulp van de opgroeiende kinderen (5 zonen en 2 dochters) werd de heide steeds verder ontgonnen. Ook de meeste kleinkinderen bleven in het gebied wonen. Enkelen vertrokken om ergens anders geld te verdienen; ze gingen naar de mijnen in Limburg of de textielindustrie in Twente. Mijn moeder Doetje was een dochter van Hendrik en Lutske. Er werd wel eens gezegd dat de halve Parken familie van elkaar was. Dat was ook niet zo verwonderlijk met 7 jonge mensen die daar allemaal hun gezin stichtten. Er zijn ongeveer 55 kleinkinderen geboren waarvan 40 volwassen zijn geworden. Peijje Rasp (zie 't Olde Guet nr. 18 red.) de bekende muzikant, was ook een neef van mij. Familiebezoek was heel gebruikelijk en altijd gezellig. Men vertelde elkaar veel sterke verhalen, niet allemaal waar en soms wel waar, maar dan een 'beetje' aangedikt.

Maar met de boot naar De Parken pake, dat kan toch helemaal niet? Ik zie daar alleen maar sloten, daar kan echt geen boot doorheen.

We hebben het over een periode van vóór de Tweede Wereldoorlog hè. Jij moest nog geboren worden. Er was een hoofdkanaal tussen Drachten en Bakkeveen. Op verschillende plaatsen had je aftakkingen, wijken. O.a. de Modderikswijk en de Lipomwijk. Via zulke wijken kon je in De Parken komen. We voeren met ons bootje tot aan wat nu de Parksterdwarreed is. De laatste jaren zijn de wijken veranderd in smalle slootjes, onderhoud is niet gepleegd, want voor de scheepvaart zijn ze niet meer nodig. Volgens mij heb ik jou dat al eens uitgelegd toch?

Ja pake, ik weet het nog wel hoor. Maar wat deden jullie 's winters als er ijs in de sloten lag, dan kon de boot toch niet varen?

Dat heb je heel goed opgemerkt! 's Winters gingen we in De Wilp aan de wal liggen. Dat was wel een moeilijke tijd, want dan konden we ook niet zo veel verkopen. De mensen uit het dorp kwamen dan wel spullen kopen, maar op de fiets langs de boeren gaan leverde ook problemen op. De wegen werden niet schoongeveegd. De boeren hadden alleen nog maar paarden en geen trekkers zoals nu. Een melkrijder haalde iedere dag met paard en wagen melkbussen bij de boeren op en bracht ze naar de zuivelfabriek. Soms bestelde de boerin iets bij hem, dat nam hij dan mee uit het dorp.

Zo zag de weg naar Opende er aan de zuidkant van het dorp in de jaren '30 uit. Op de achtergrond rechts het karakteristieke pand 'Antoniahoeve'

Het was voor ons noodzakelijk om 's zomers geld te verdienen en wel zoveel, dat we daar 's winters het eten van konden betalen. We moesten wel heel zuinig leven, we kochten ook alleen maar die spullen, die we echt nodig hadden. Soms was dáár zelfs geen geld voor.

Pake je bent nu al heel oud hè. Ga jij ook gauw dood? Nee hè. Ik moet steeds aan beppe denken en af en toe huil ik, want ik mis haar.

Ach, lieverd ik mis beppe ook en moet ook wel eens huilen. In ieder leven komen verdrietige zaken voor. We hebben twee baby's verloren, een tweeling. Dat doet pijn. Sociale voorzieningen van de overheid waren er niet. Zelfredzaamheid was het credo. Hand ophouden bij de diaconie wilden we niet. We hadden onze trots. Gezond blijven was

het streven en de wens, zodat we ons eigen kostje konden verdienen. De dreiging van de oorlog en de grote armoede die daaraan vooraf ging brachten veel spanningen mee. Ik zal blij zijn wanneer mijn kinderen en kleinkinderen in een vredige omgeving gezond kunnen opgroeien en dat armoede en oorlog hen bespaard blijven.

Slotwoord

Ik bedank mijn pake Reinder de Haan postuum voor alle verhalen die hij mij vertelde over zijn leven en werken. Ze geven ook een kijkje in de geschiedenis van de eerste helft van de vorige eeuw. Graag en trots vertel ik ze door.

70 jaar Mazeppa (deel 1)

Koos Vos en Cobi Olijve

Paardensportvereniging Mazeppa bestaat dit jaar 70 jaar. Het bestuur wilde daar wat meer ruchtbaarheid aan geven en benaderde de redactie van ons ledenblad. In overleg werd besloten een artikel in het *Olde Guet* te plaatsen, mogelijk in 2 delen.

We kregen het advies eens te gaan praten met Auke en Aaltje Sijbinga, die vanaf het begin betrokken zijn geweest bij Mazeppa.

De naam Mazeppa

Om een afspraak te maken met de Sijbinga's gingen we even bij hen langs en meteen vroeg Auke ons of we wel wisten wat de naam "Mazeppa" betekende. Dat antwoord moesten we schuldig blijven en hij nam ons mee naar een afbeelding die bij de Sijbinga's aan de muur hangt. Een woest tafereel van een naakte man, vastgebonden op een paard, omringd door wolven. De tekst onder de voorstelling is in het Frans: 'Mazeppa et les loups' (Mazeppa en de wolven)

Het komt van een Russische sage, te groot om hier helemaal te plaatsen. Het hele verhaal is gemakkelijk te vinden op internet. In het kort komt het hier op neer:

Ivan Stepanovitsj Mazeppa, was van 1644 tot 1709 hetman (een hoge titel in het Oekraïense leger) van de Oekraïense kozakken. Mazeppa dient aan het hof van de Poolse koning, maar hij verleidt de vrouw van de vorst en wordt voor straf spiernaakt op de rug van een wild wit paard gebonden en zo de eindeloze Russische steppen in gejaagd.

Mazeppa vastgebonden op het paard.

Hij ontsnapt aan allerlei gevaren en wordt uiteindelijk gevonden door een Kozak. Mazeppa besluit de rest van zijn leven te wijden aan het strijden voor een onafhankelijke Oekraïense staat.

Van de sage is ook een opera gemaakt. Het witte paard is in het vaandel van Rijvereniging Mazeppa terug te vinden.

Het ontstaan van de vereniging

Mazeppa is ontstaan in 1946. Aanleiding was een optreden van de Landelijke Rijvereniging uit Drachten tijdens de bevrijdingsfeesten in Marum. Het publiek was erg enthousiast over de demonstratie en ook de toenmalige leden van de Handelsvereniging waren dermate onder de indruk, dat men besloot zelf een vereniging op te richten.

Dit gebeurde in oktober 1946.

Het dreigde even mis te gaan omdat Marum-West en de Kruisweg beide een vereniging wilden oprichten. Beide verenigingen wilden zich aansluiten bij de Koninklijke Nederlandse Vereniging van Landelijke Rijverenigingen. Dat mocht niet: elk dorp mocht maar één vereniging aanmelden. Daar is nog enige tijd over gediscussieerd, maar uiteindelijk werd Mazeppa officieel ingeschreven.

Het eerste bestuur bestond uit:

Willem Veenema (voorzitter), Pop Sijbinga (secretaris), Hendrik Hulshoff (penningmeester), Lucas Renkema, Willem de Boer en Jan de Kleine (instructeur en oud-militair bij de cavalerie). Later is toch de andere rijvereniging ook ingeschreven bij de Federatie, maar die was uitgeweken naar Opende.

De beginperiode

De vereniging kende bij aanvang een twintigtal leden. Er was eigenlijk geen onderscheid tussen bestuur of leden. Ondanks het feit dat men een eigen bedrijf had, werd er tijd vrijgemaakt voor de vereniging, bv. in de avonduren en weekenden.

In die tijd waren de paarden nog werkpaarden, kwamen soms zo van het land. De bakker kwam met het paard dat de hele dag voor zijn bakkerswagen had gelopen om brood te bezorgen. Men was hier ook niet zo bekend met het paardrijden; er werd soms wel een rit gemaakt, maar dat was dan uit noodzaak, niet voor plezier. Zadels waren er bijna niet, maar dat werd eenvoudig opgelost: een opgevouwen deken vastgezet met een singel voldeed ook. Aan de singels waren 2 ringen geklonken, daaraan hingen de beugelringen. De zadels die men had waren grof en zwaar, Duitse- of Nederlandse cavaleriezadels, met onder de zadels nog plankjes.

Er werd op verschillende types en rassen paarden gereden, kiddes, Groningers en Belgen. Ook op Duitse paarden, die door

de Duitsers waren achtergelaten. Het was best zwaar voor de dieren, omdat ze ook elke dag hard aan het werk waren. Bovendien fokten veel mensen er een veulen bij. Er werd geoefend op het terrein dat naast het oude Dorpshuis lag aan de Dorpshuisstraat.

Wedstrijden, demonstraties en andere activiteiten

Al gauw werd er meegedaan aan streekwedstrijden, bv. in Niekerk, Grootegast, Leek en Zevenhuizen. "De resultaten waren helemaal niet zo gek, maar provinciaal gezien hadden we het moeilijk", vertelt Sijbinga.

De verenigingen verderop in de provincie hadden veel beter materiaal en men had daar door de akkerbouw meer tijd om te oefenen. We gingen wel naar Finsterwolde (FEO), 't Zand (ZEO), Schildwolde (SEO) en Bellingwolde (NETA). Door de drukke werkzaamheden op de hier vaak kleine bedrijven minderde 's zomers het bezoek aan de rijlessen. Bovendien waren veel wedstrijden in juni en juli, voor ons juist de drukste periode van het jaar, de hooitijd. Dat vergde in het Westerkwartier veel van mens en dier.

Mooi opgesteld: v.l.n.r. Auke Sijbinga, Lammert Bron, Job Heuker, Willem de Boer, Jelle Mulder, Gezines Bron, Harm Liewes en Jan Bron. Op de voorgrond instructeur Jan de Kleine.

Een demonstratie vrije dressuur. De omhoogstekende benen zijn van Jan de Kleine.

Jan de Kleine zocht naar een oplossing om de ruiters weer enthousiast te krijgen en in 1950 begonnen de lessen in vrijheidsdressuur. Omdat dit nieuw was werden de mensen weer enthousiast en de lessen werden weer beter bezocht. Het werd een groot succes en Mazeppa gaf overal demonstraties. De vereniging vroeg daar f 100,- voor, daarvan moesten ook de kosten voor de vrachtauto worden betaald, die nodig was om de paarden te vervoeren.

Auke Sijbinga legt uit, dat bij vrijheidsdressuur de ruiters hun paarden zaken leerden als, dood liggen, zitten, etc. Eén paard kon zelfs op een bed gaan liggen, het probleem was alleen dat ze geen bed zo sterk kregen dat hij het paard kon houden. Paarden aten van de tafel haver uit een kommetje. Er reden zelfs mensen op een brommer, via een plank, over de liggende paarden heen. Men liet ook een paard op twee bakken staan, zodat er een brommer onderdoor kon rijden. Kortom het waren hele circusnummers. "In die tijd waren 'De dames Liewes' uit

Wimke Beukema, Auke Sijbinga, Dine de Boer en Willem de Boer. Op de achtergrond de Juffertoren van Schildwolde.

Auke in actie tijdens springwedstrijden.

Middelstum heel bekend met vrijheidsdressuur. Ze kwamen echter vaak bij ons kijken, hoe wij de vrijheidsdressuur organiseerden en welke nummers we deden”, vertelt Auke. Zij deden alleen vrijheidsdressuur, terwijl wij ook nog meededen aan de samengestelde wedstrijden.

Als we op tournee gingen, hadden we 12 paarden in de vrachtauto van Loeks van Belkum uit Leek. Verder zaten alle amazones, ruiters, zadels en hindernissen, bakken, planken, bromfiets en verdere attributen in de vrachtauto!

In de herfst bezochten we veel crosscountries en terreinritten. Voor dit werk oefenden we vaak in de toen nog verlaten duinen van Trimunt.

In de jaren zestig hebben we ons weer meer ingezet voor de wedstrijd sport, zoals die nu nog bestaat. In de loop der tijd is Auke Sijbinga ook begonnen les te geven. Hij was steeds vaker actief voor de vereniging. Op zaterdagmorgen, zondagmorgen, maandagavond en donderdagavond was men vaker aan het rijden of lesgeven dan dat men

thuis was.

In die tijd gingen we ook 1 x per jaar naar Appelscha voor een gezamenlijke buitenrit. De verzorgers gingen vooruit, met proviand en fietsen op een kar. Met de veewagens van de gebroeders De Boer uit Surhuisterveen werden de paarden gebracht. Deze auto's hadden toen al een dubbele cabine. Ook verschenen toen de eerste paardentrailers.

Inmiddels werden de paarden beter, hoewel het aantal leden dat de rijlessen werkelijk bezocht, langzamerhand minder werd.

Er is een tijd geweest dat er nog 3 leden de rijlessen reden, maar dank zij het doorzetten van instructeur De Kleine en de trouwe leden bestaat 'Mazeppa' nog.

Het ledental groeide weer, er kwam meer jeugd bij en een vaste accommodatie was dan ook een grote wens. De grote bloei kwam in 1972 met de aankoop van de boerderij van Ate Ausma aan de Houtwal door de hiervoor apart opgerichte stichting "Manege De Linde." Het gebouw was toen nog niet zo groot, een grote rijbak als tegenwoor-

V.l.n.r. Auke Sijbinga, Willem de Boer, Jacob de Boer, Harm Liewes en bondsman Fokke Jansen

dig was er nog niet. De kantine werd op de zolder gerealiseerd. “We deden alles met elkaar”, vertelt Aaltje. “De dames zorgden voor koffie en smeerden broodjes”. Een en ander leidde in 1973 tot de oprichting van de ponyclub. De officiële naam werd toen “LR en PC Mazeppa”, inmiddels veranderd in “PaardenSportVereniging Mazeppa.”

Eind jaren zeventig kwam ook de familie van Mispelaar bij de vereniging. Later is Dirk van Mispelaar instructeur van de vereniging geworden en dit heeft de vereniging weer een stimulans gegeven.

40- jarig bestaan

In 1986 bestond de vereniging 40 jaar.

Auke en Aaltje willen graag de mensen noemen die vanaf het begin tot dan toe lid van “Mazeppa” waren: Willem de Boer is 25 jaar

bestuurslid geweest, van 1946 – 1971, Jacob de Boer is 10 jaar voorzitter geweest, van 1951 – 1961, Auke Sijbinga is 34 jaar bestuurslid geweest, van 1952 – 1986, waarvan 12 jaar penning-meester (van 1952 – 1964) en 22 jaar voorzitter (van 1964 – 1986). Harm Liewes is 37 jaar bestuurslid geweest, van 1949 – 1986, waarvan 26 jaar secretaris (van 1960 – 1986). Hij werd erelid van de vereniging. Zijn vrouw Roelie heeft zich ook altijd flink ingezet voor de rijvereniging.

Ook moet Jan Bron worden genoemd, die was 39 lid van onze vereniging. Hij heeft het eerste jaar van de vereniging net niet meegemaakt. Voor de jubilarissen was er een tegeltje en een oorkonde. Deze werd uitgereikt door Fokke Jansen van de Landelijke Bond.

Folkert de Boer, "Gele rijder, pechbestrijder"

Geert W. Braam

Dit is deel 3 van het interview van Geert Braam met Folkert de Boer, oud medewerker bij de ANWB. Hierin komen onderwerpen als dienstitijd en de Elfstedentocht aan de orde.

In militaire dienst.

In april 1953 werd ik gekeurd voor de militaire dienst. Ik werkte toen net bij de ESA in Marum. Een jaar later moest ik opkomen voor mijn nummer in Wezep, bij de genie, eerst voor een drie maanden durende opleiding.

Toen ik op een keer met verlof naar huis ging, gaf de kapitein me een brief, die ik niet mocht openen. Hij was bestemd voor het hoofd van de lagere school in Haulerwijk. Mij werd op het hart gedrukt dat ik de retourbrief ook niet mocht openen. Het was een mysterie voor mij, wat de bedoeling was. Na

afgifte werd ik bij de kapitein geroepen. Die vertelde mij dat ze me wilden aanmelden bij de kaderschool. Die brieven gingen achteraf over mijn resultaten op school. Ik moest sergeant worden. Tijdens het gesprek gaf de kapitein aan dat het niet verplicht was en daarom zei ik, dat het dan maar niet door moest gaan. Hij ging akkoord met mijn besluit, maar een week later werd ik weer opgeroepen voor een gesprek. Opnieuw gaf ik aan dat ik het liever niet deed. Korte tijd later kreeg ik een derde verzoek voor een gesprek en nu sloeg de kapitein een andere toon aan. Hij verplichtte mij naar de kader-

Folkert (achteraan op de foto) als militair in Soesterberg in augustus 1953.

school te gaan, het was een dienstbevel. Maar hij zag wel, dat ik er totaal geen zin in had. Hij zei dan ook: "Maar we hebben het goed met je voor. Je wordt opgeleid tot onderofficier in de motortechniek en dan kom je terug naar Wezep. Je wordt dan te werk gesteld bij het onderhoud van de bulldozers en de kranen. Dat heeft toch ook met jouw vak te maken."

De opleiding

Dat leek toch wel erg aantrekkelijk en dus ging ik naar de kaderschool. Na een maand was ik soldaat van de dag en moest ik de jongens afmarcheren naar en van de eetzaal. Toen ik eens naar het kantoor van de sergeant-majoor moest, was deze afwezig. Er was wel een sergeant. Er lagen drie boeken met de titels: '1e,, 2e en 3e genie' op een tafel. Ik zou bij de 3e ingedeeld worden. Ik bladerde in een onbewaakt ogenblik in dat boek en zag er wel een aantal naamgenoten van mij in staan, maar geen Folkert de Boer. In het boek 1e genie stond ik ook niet, maar bij de 2e genie (de pontonniers/ brugbouwers) stond mijn naam vermeld. Dat was tegen alle afspraken in! Ik zei tegen de sergeant dat dit niet was afgesproken en dat mij beloofd was dat ik na de opleiding terug zou gaan naar Wezep.

Hij beweerde dat afspraken altijd nagekomen werden, mits ze zwart op wit stonden. En dat was dus niet zo. Ik vroeg waar ik als sergeant geleverd zou worden. Dat was In Keizersveer bij Geertruidenberg, bij de pontonniers. Bij navraag bleek dat die verandering uit Den Haag kwam. Daar viel niets meer aan te doen, je had niets anders in te brengen dan lege briefjes.

Na een opleiding van drie maanden in Soesterberg kreeg ik een test om soldaat der 1e klasse te worden. Ik had er echter helemaal geen zin meer in, maar ik moest met nog 16 andere jongens verplicht aan de studie. Ik ben een maand in Soesterberg geweest en toen werd ik als soldaat overgeplaatst naar Keizersveer.

Bayleybrug in aanbouw

Soldaat

In Keizersveer heb ik het wel naar mijn zin gehad, maar de indeling bij het onderdeel pontonniers zat me nog steeds dwars. We hebben er een Baileybrug gebouwd over de Maas bij Well, een plaatsje tussen Genep en Venlo. Dat karwei werd verricht door zo'n 200 Nederlandse en 400 Engelse militairen. "Ik heb nog een tijdschrift van de genie met een verslag van die bouw", vertelt Folkert. Daarin sta ik zelf op een foto achter een paar hooggeplaatste officieren. Wij bivakkeerden ook bij het plaatsje Well. Een aannemer had de pijlers gebouwd, waarop de brug moest rusten. De bouw duurde ongeveer twee maanden. Al het streekverkeer maakte er gebruik van. De brug bespaarde kosten, want hij vervangde de pont. Omdat er maar één rijbaan was, waren er verkeerslichten aangebracht, die met de hand bediend werden. Na zo'n 20 jaar dienst te hebben gedaan is deze brug weer afgebroken. Ik ben in totaal 19 maanden in dienst geweest. De regering had wel besloten om van 21 naar 18 maanden te gaan, maar dat kon niet in één keer, dus werden het voor mij nog 19. Door een ongelukkige val heb ik niet veel meer aan oefeningen meegedaan. Ik stapte uit een vrachtwagen en kwam ongelukkig met mijn bovenbeen op een ijzeren balk terecht. De verwonding was dusdanig, dat

De Baileybrug is in de Tweede Wereldoorlog ontworpen door de Brit Donald Bailey, burger in dienst van het ministerie van defensie. De brug bestaat uit een aantal segmenten en kan zware voertuigen dragen. Alleen al in Italië werden er in de Tweede Wereldoorlog meer dan 3000 gebouwd. De langste was 343 meter. G.Braam

ik vrijgesteld werd van deelname aan oefeningen. Toch had ik de diensttijd niet willen missen, achteraf heb ik er best veel aan gehad. Bijna was ik nog afgekeurd; de minimumlengte was 1.60 m., ik was 1 meter en 61,6 cm. dus 16 millimeter te lang. Ruim een maand dienst voor elke millimeter.

Plechtigheden

In 1954 heb ik tweemaal meegedaan aan de opluistering van een plechtigheid. Op Prinsjesdag stond ik in de afzetting van de route van de Gouden Koets, eerst met het geweer aan de voet, de zogenaamde eerste rust, maar zodra de stoet zich in beweging zette, in de houding. Dan was het: "Presenteer geweer". Pas toen koningin Juliana en prins Bernard gepasseerd waren, werd het commando: "Op de plaats rust" gegeven. Voor sommigen duurde het 'in- de- houding- staan' te lang. Ze kregen problemen met de bloedsomloop en gingen onderuit. De tweede officiële plechtigheid was in 1954 bij de herdenking van de 10 jarige bevrijding van Zeeuws-Vlaanderen in 1944, door een Poolse divisie. Daar is men wat eerder bevrijd dan de rest van Nederland. We waren daar met de pontonniers en commando's. Gezamenlijk hielden we een parade en de commando's gaven ook nog demonstraties van hun opleiding, zoals het afdalen uit hoge bomen via een touw en het door water waden met bepakkings en geweer boven het hoofd.

Geen verlof

In 1954 werd er weer eens een Elfstedentocht gehouden. Ik wilde heel graag meedoen, maar dat ging niet zomaar. Je moest schriftelijk een verzoek indienen bij de compagniescommandant. De kapitein vroeg of ik kon aantonen dat ik al eens eerder zo'n tocht gereden had. Nee dus, maar ik vertelde dat ik wel veel en hard getraind had. Ondanks mijn verweer kreeg ik geen toestemming. Toch heb ik wel een tocht gereden in uniform, in de Alblasserwaard, een rit van ongeveer 65 km. Later die dag deed ik ook nog mee aan een korte baan wedstrijd. Ik viel niet in de prijzen, de tocht in de Alblasserwaard zat me nog in de benen. De organisatie wist dat ik daaraan ook had meegedaan

en besloot mij het startgeld terug te geven. Dat was twee gulden en vijftig cent, twee en een halve dag soldij. En ik kreeg ook nog eens twee bekertjes chocolademelk. Ik was de koning te rijk. Ook heb ik die winter meegedaan aan het kampioenschap van het 1e Legerkorps in Zutphen. Ik won weer geen prijs, maar was wel de snelste van de vijf deelnemers van onze compagnie. Kampioen werd Piet Zwart uit Warga, een hele goeie schaatser, die ik later weer tegenkwam tijdens de Elfstedentochten.

Sportman in hart en nieren

Op 31 oktober 1954 zwaaide ik af. Ik was blij dat ik de burgermaatschappij weer in mocht, want ik was niet echt een militair. Toen ik in 1954 niet mee mocht doen met de Elfstedentocht had ik er helemaal de balen van, want al heel jong stond ik op schaatsen. Mijn mem mocht ook heel graag schaatsen en het werd mij dus met de paplepel ingegoten. Op de ambachtsschool won ik een tweede prijs in een wedstrijd, een boek over techniek, praktisch en nuttig. Ook in Haulerwijk en Haule deed ik mee aan wedstrijden, maar daar viel ik niet in de prijzen. Ik zag de gebroeders Ten Hoor, bekende schaatsers in die tijd. Die trainden voor een eventuele Elfstedentocht. Zij hebben mij toen doen besluiten ook een keer aan die tocht mee te doen. Dat zouden er vijf worden, 1956, '63, '85, '86 en 1997. Alle keren heb ik meegedaan aan de toertocht. Aan het meedoen aan de wedstrijd heb ik mij nooit gewaagd. Van de vijf heb ik er vier uitgereden, alleen de beruchte tocht van 1963 heb ik niet gehaald. En het hadden er zes kunnen zijn als het leger wat meer begrip had getoond.

Mijn eerste Elfstedentocht

De eerste tocht, waaraan ik meedeed, vond plaats op 4 februari 1956.

De startkaart werd voor mij opgehaald door Douwe Valk, van de bodiedienst Bakkeveen – Leeuwarden. Ik haalde de kaart 's avonds uit

Bakkeveen. Je hoefde toen nog geen lid van de Elfstedenvereniging te zijn. Dat was pas vanaf 1978, geloof ik. De avond voor de wedstrijd ben ik met de bus naar Drachten gegaan en vandaar met een taxi naar Drachtstercompagnie. Daar woonde een collega, Albert de Vries, die net als ik ook bij de ESA werkte en die met nog drie dorpsgenoten, een zekere Veenstra en de gebroeders Van der Vlugt, ook meedeed. Omdat de taxi pech kreeg, lag ik pas om half twee op bed en we moesten al weer vroeg uit de veren, want onze start was om half zeven. Het was een zware tocht met veel sneeuwbuien en er woei een harde wind.

Het was vallen en opstaan, want het ijs was bar slecht. Om half één kreeg ik een inzinking en hing ik achteraan het groepje. Albert de Vries keek eens achterom en ging naast me rijden. Ik zei dat ik er mee ophield. Ik was kapot en zag ronde ringen voor mijn ogen. Albert zei echter: "De man met de hamer heeft je te pakken, maar je zet door." De andere drie, Veenstra en de gebroeders van der Vlugt, reden door. Het werd een martelgang, maar na zes kilometer bereikten we een kraampje, waar we chocolademelk dronken en daarna namen we in Franeker nog een beker kwast (heet water met citroen). Ik had geen eten bij me, wat natuurlijk wel dom was. Mijn conditie was minder goed dan in 1954. Ik had weinig getraind. Daarbij kwam ik ook nog in een scheur terecht en kwam op een rare manier ten val. Bij Bartlehiem hadden we problemen met tegenliggers die uit Dokkum kwamen. De baan was erg smal geworden door de sneeuw. Men moedigde ons aan door te zetten en we slaagden er in de eindstreep te bereiken. Dit was voor mij de op één na zwaarste tocht.

De beruchte tocht van 1963

Deze gebeurtenis begint ook weer met een bijzondere manier waarop ik de startkaart kreeg. Deze keer was het een soort estafette. Twee collega's bezorgden mij de kaart. De één reed van Leeuwarden naar Heerenveen en de ander van Heerenveen naar Luxwoude, waar ik de kaart in ontvangst nam. Op 18 januari startte ik de tocht om kwart over zeven. Ik reed alleen, niet in een groep,

want dat was mij in 1956 niet zo goed bevallen. Het ijs was bar slecht. Het waaide hard en er was veel stuifsnieuw. Daardoor waaiden de kanalen dicht en men was niet in staat ze open te houden. We moesten van Stavoren naar Hindelopen over het IJsselmeer achter de dijk langs en zo naar Workum. Door dat slechte ijs was het vaak meer lopen dan schaatsen. Na tien uur had ik er 2/3 van de tocht opzitten. Dan haal ik het nog wel, dacht ik toen. Maar bij Franeker werden we door de politie van het ijs gehaald. Normaal ging de stempelpost om zeven uur dicht, maar vanwege de barre weersomstandigheden had de organisatie besloten de post al om vier uur te sluiten. Ik was uiteraard erg teleurgesteld. Ik ben toen met de trein naar Leeuwarden gegaan en daarna met de auto, die ik geleend had van een pompbediende van de SHELL in Drachten, weer naar Marum. Dat ik het in die vrieskou zo lang vol hield, had ik te danken aan mijn werk. De hele dag bij de weg in zo'n kou maakt je wel hard. En ik had behoorlijk fanatiek getraind. Er waren toen deelnemers die na tien kilometer al van het ijs stapten. Toch heb ik in 1963 nog een grote tocht gereden. De rit over het IJsselmeer van Workum naar Medenblik, Enkhuizen, Wervershoof en Andijk en weer terug naar Workum. Een tocht van totaal 100 km. Er reden toen zelfs auto's over het IJsselmeer en een collega reed met zijn Deux Chevaux over het ijs om pechvogels bij te staan.

1985, '86 en '97

Vergeleken met de tochten van 1956 en 1963 waren de andere drie lang niet zo zwaar en moeilijk. Er viel dan ook minder te beleven. In 1986 werd mij onderweg een hart onder de riem gestoken door twee collega's, Harrie Tiekstra en Wim Wils. Toen de latere winnaar, Evert van Benthem, Franeker passeerde, staken zij een bord omhoog met de tekst: 'Wegenwacht De Boer is allááááng voorbij!' Evert zou het gezien kunnen hebben. Ik hoorde toen ook, dat een zekere Willem van Buren in aantocht was. Die kende ik niet. Het bleek Willem Alexander te zijn. Dat was te merken, gezien de vele helikopters die aanwezig waren.

Folkert tijdens een Elfstedentocht

Herinneringen

Af en toe ontmoet ik nog wel oude bekenden op de kunstijsbaan in Heerenveen en Groningen, zoals Jan Uitham. Die stond in 1986 ter hoogte van Marum-West met pech langs de kant. "Mien auto is bevroren, hij dut niks meer." Hij kwam van Heerenveen, waar hij geschaatst had. Tijdens de viering van het 100-jarig bestaan van de Elfstedervereniging in 2009 ontmoette ik ook veel oude bekenden, zoals oud-weerman Jobke Nienhuis. En ook Piet Zwart uit Warga, de man die in 1954 kampioen van het 1e Legerkorps was geworden. In 1963 werd hij 10e, nét achter Jeen van den Berg. Voor die prestatie kreeg hij een uitnodiging van de minister, die hem een medaille opspeldde. Ik koester álle aandenkens aan de tochten. Uiteraard de medailles, waaronder een kleine medaille die ook Willem Alexander op zijn jasje draagt, maar ook de stempelkaarten, een tegeltje, enz. De brug in Giekerk is opgesierd met duizenden tegeltjes met portretten van deelnemers aan de Elfstedentocht, mijn

portret zit daar ook tussen.

Na de schaatsavonturen heb ik de Elfstedentocht ook nog eens tien keer gefietst en in 1999 gelopen. Voor tien keer fietsen kreeg ik een klein gouden fietsje. Wie de tocht schaatsend, fietsend en lopend volbrengt, krijgt het zogenaamde Elfstedebrevet, voorzien van zegels, maar er staat geen datum op. Wandelen viel mij zwaarder dan schaatsen en fietsen. Ik had vaak last van mijn voeten, maar kreeg het advies om schoenen met verende zolen te kopen. Voor en achter in de zool zaten luchtkamers die met elkaar in verbinding stonden. Dat was de oplossing en voor één van mijn heupen was het ook goed.

Tot slot

Folkert woont met zijn Sietske al vanaf 1959 met heel veel plezier aan de Lindsterlaan en ze hopen daar nog lang te mogen blijven. Hun huis is van alle gemakken voorzien. Een kink in de kabel kan er komen door de grote tuin rondom hun huis. Het onderhoud vraagt veel werk, daar zal dan zeker een oplossing voor moeten komen. Maar deze twee kwieke tachtigers genieten van hun oude dag. Folkert heeft zich dubbel en dwars ingezet op de weg als wegwachter en in het brede maatschappelijk gebeuren in Marum. Zelf heb ik, als voormalige buurjongen van de 'man van de wegwacht', veel plezier beleefd om er over te schrijven in 't Olde Guet. Dank voor de bereidwilligheid aan Folkert om deze verhalen te vertellen.

Folkert toont de foto en het tegeltje dat verwerkt is op de brug bij Giekerk.

Oud en Nieuw

Deze keer in de fotorubriek 'Oud en Nieuw' ook aandacht voor de Jonkersvaart.

Bovenstaande foto is een afbeelding van het pand Jonkersvaart 38, genomen rond 1960. Smid Jannes Russchen liet de woning met smederij in 1938 zetten. In 1981 nam zoon Johannes Russchen de smederij van zijn vader over. Johannes is in 2012 gestopt met zijn werkzaamheden. In de loop der tijd is er aan het gebouw één en ander veranderd. Het woongedeelte rechts is verplaatst naar de smederij en in de voormalige woonkamer kwam een kantoor. De nieuwe smederij werd achter de woning gerealiseerd. Het middengedeelte bevatte een winkel.

De persoon op de foto is Johannes Russchen, hij was daar ongeveer 14 jaar. De zwarte Opel op de foto was van de familie Russchen zelf, de Jeep was van boer Dijkhuis die in Jonkersvaart woonde en de bakfiets was van bakker Ottema. De foto onder toont het pand zoals het er nu uitziet.

't Olde Guet is een uitgave van de vereniging *Heemkundekring Vredewold-West* in Marum.

't **Olde Guet** betekent letterlijk: oude land of landerij.

In het jaar 1470 heeft het klooster Trimunt haar grondbezit in het kerspel Marum uitgebreid, door de verwerving van 'Tyarsema Olde Guet' gelegen tussen de Ae en de Haar.

't *Olde Guet* verschijnt minimaal 2x per jaar.

De verkoopprijs voor een los nummer bedraagt € 7,50.

Bij de omslag

De afbeelding op de omslag is het schilderij dat de Marumse kunstenaar Tony Simon heeft gemaakt voor de raadzaal van het gemeentehuis van Marum. De acht personen op de voorgrond stellen de geschiedenis en de toekomst voor; daarnaast ook de integratie van de Molukse gemeenschap in Marum. De gebouwen op de achtergrond staan voor de acht dorpen die samen de gemeente vormen, v.l.n.r. Lucaswolde, Jonkersvaart, Noordwijk en Boerakker, Nuis, De Wilp, Niebert en Marum.

Doel van de vereniging *Heemkundekring Vredewold-West*:

De vereniging houdt zich actief bezig met het erfgoed van het eigen heem om het waardevolle uit de geschiedenis van de gemeente Marum te behouden en de belangstelling voor en kennis van onze leefgemeenschap in heden en verleden te vergroten.

Bestuursleden van de vereniging *Heemkundekring Vredewold-West*:

- Koos Vos, voorzitter
Willemstad 5, 9363 XE Marum. Tel. 0594-643543.
- Wim Alberda van Ekenstein, secretaris
Het Riet 2, 9363 KG Marum. Tel. 0594-642835.
- Henk v. d. Wijk, penningmeester
Van Houtenwei 4, 9248 SC Siegerswoude. Tel. 0594-855560
- Gonneke Teeuwen - Renssen, ledenadministratie
Hoornweg 62, 9363 EH Marum. Tel. 0594 642945

Redactie:

- Koos Vos en Cobi Olijve
Willemstad 5, 9363 XE Marum. Tel. 0594-643543

Lay-out:

Lydia van Rijt; info@vanrijtmedia.nl. Tel. 0594-518611.

Redactiesecretariaat:

Willemstad 5, 9363 XE Marum. Tel. 0594-643543
ehkvos@gmail.com

www.historischeverenigingmarum.nl

Bankrekening: NL77 INGB 0009 5572 08 t n.v. Heemkundekring Vredewold-West

ISSN nummer: 1877-8968

Druk: Huisman Drukwerk Reclamegroep, Marum